

Actualisatie quickscan natuurtoets Adelaarsweg, Epe

*Inventarisatie en beoordeling van natuurwaarden in
het kader van natuurwet- en regelgeving*

COLOFON

Titel: Actualisatie quickscan natuurtoets Adelaarsweg, Epe

Subtitel: Inventarisatie en beoordeling van natuurwaarden in het kader van natuurwet- en regelgeving

Status: Concept

Projectcode: 13-453

Datum: 28 november 2013

Auteur: Ing. J.G. (Janneke) Lindenholtz

Veldonderzoek: Ing. J.G. (Janneke) Lindenholtz

Redactie: Ing. M. (Marco) van der Sluis & ir. A.B. (Arjen) Goutbeek

Opdrachtgever: Dhr. G. van Bregt (Horster Vastgoed b.v.)

EcoGroen Advies BV
Emmastraat 16
8011 AG Zwolle

T: 038 423 64 64
I: www.ecogroen.nl

© EcoGroen Advies (2013)

Alles uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt mits onder vermelding van de bron:

Lindenholtz J.G. (2013). Actualisatie quickscan natuurtoets Adelaarsweg, Epe. Inventarisatie en beoordeling van natuurwaarden in het kader van natuurwet- en regelgeving. Conceptrapport 13-453. EcoGroen Advies, Zwolle.

INHOUDSOPGAVE

Samenvatting en conclusies

1	Inleiding	2
1.1	Aanleiding en doelstelling	2
1.2	Situatie.....	2
1.3	Algemene opzet en werkwijze.....	3
2	Gebiedsgerichte natuurbescherming	4
2.1	Natuurbeschermingswet 1998	4
2.2	Ecologische Hoofdstructuur	5
2.3	Overige natuurgebieden.....	6
3	Flora en fauna van het onderzoeksgebied	7
3.1	Inleiding	7
3.2	Flora.....	7
3.3	Vleermuizen.....	7
3.4	Grondgebonden zoogdieren.....	9
3.5	Broedvogels	9
3.6	Amfibieën en vissen.....	10
3.7	Overige soorten	11
4	Geraadpleegde bronnen	12

Bijlagen

I - Wettelijk kader

II - Ligging plangebied t.o.v. de EHS

III - Nestgelegenheid Huismus

SAMENVATTING EN CONCLUSIES

Aanleiding en doelstelling

In opdracht van Horster Vastgoed b.v. heeft EcoGroen Advies BV een actualisatie uitgevoerd van de natuurtoets uit 2010. Dit in verband met de voorgenomen herinrichting van een locatie aan de Adelaarsweg te Epe.

Het onderzoek is gebaseerd op een actualiserend locatiebezoek, de gegevens uit het onderzoek in 2010 en een inventarisatie van bekende verspreidingsgegevens. De consequenties van de beoogde ruimtelijke ingreep op de aanwezige natuurwaarden zijn getoetst aan de Flora- en faunawet en het vigerend gebiedsgerichte natuurbescherming.

Gebiedsgerichte natuurbescherming

Op basis van de aard van de ruimtelijke ingrepen, waarbij uitgegaan wordt van grondwaterneutraal bouwen, wordt ingeschat dat de beoogde plannen geen negatieve effecten hebben op de in de omgeving aanwezige Natura 2000-gebieden, Beschermde natuurmonumenten, EHS of belangrijke natuurwaarden buiten de EHS.

Aangetroffen en te verwachten soorten

- Tijdens het veldonderzoek zijn in het plangebied geen beschermde plantensoorten aangetroffen. Deze worden gezien de terreingesteldheid ook niet verwacht;
- In het woonhuis is in 2010 een (na)zomerverblijfplaats van circa 12 Gewone dwergvleermuizen aangetroffen. De beoogde plannen hebben geen nadelige gevolgen op mogelijk aanwezige vlieg- en/of jachtroutes en op belangrijk foerageergebied van vleermuizen;
- In het plangebied zijn diverse laag beschermde soorten te verwachten zoals Bosmuis, Rosse woelmuis en Tweekleurige bosspitsmuis te verwachten. Zwaar beschermde grondgebonden zoogdieren zijn niet aangetroffen en worden niet verwacht;
- In 2010 het woonhuis zijn twee paren van Huismus - een broedvogel waarvan de nestplaats jaarrond beschermd is – aangetroffen. In 2013 is één verse braakbal van Kerkuil aangetroffen. Van de soort zijn geen vaste verblijfplaatsen aangetroffen. Daarnaast is in het plangebied broedbiotoop aanwezig voor diverse algemene broedvogels zoals Spreeuw, Merel, Witte kwikstaart en Koolmees;
- Overwintering van laagbeschermde amfibieën is te verwachten onder strooisellaag en ruigte;
- Reptielen, beschermde vissen, libellen, dagvlinders en andere ongewervelden zijn niet aangetroffen en worden op basis van biotoopkenmerken en bekende verspreidingsgegevens ook niet in het plangebied verwacht.

Vervolgstappen in het kader van de Flora- en faunawet

- In de soortenstandaards voor Gewone dwergvleermuis en Huismus staat vermeld dat onderzoeksgegevens van deze soorten maximaal 3 jaar oud mogen zijn. In voorliggende situatie bekend dit dat de gegevens uit 2010 gedateerd zijn en geactualiseerd dienen te worden voordat gestart kan worden met de sloop van het woonhuis. Voor vleermuizen betekent dit 4 bezoeken verspreid over het zomerhalfjaar en voor Huismus 2 bezoeken in de periode 1 april – 15 mei;
- Werkzaamheden die broedbiotopen van aanwezige vogels verstoren of beschadigen dienen te allen tijde te worden voorkomen. Dit is voor de meeste soorten mogelijk door gefaseerd te werken en de uitvoering op te starten in de periode voor half maart en na half juli. Voor het broedseizoen wordt echter geen standaardperiode gehanteerd, maar het is van belang of een broedgeval wordt verstoord, ongeacht de datum;
- Bij de beoogde plannen zouden mogelijk exemplaren en verblijfplaatsen van enkele algemene en laag beschermde kleine zoogdieren en amfibieën verloren gaan. Voor de in voorliggende situatie aanwezige of te verwachten tabel 1-soorten geldt in deze situatie echter automatisch vrijstelling van de verbodsartikelen van de Flora- en faunawet, waardoor verbodsbepalingen niet worden overtreden.

1 INLEIDING

1.1 Aanleiding en doelstelling

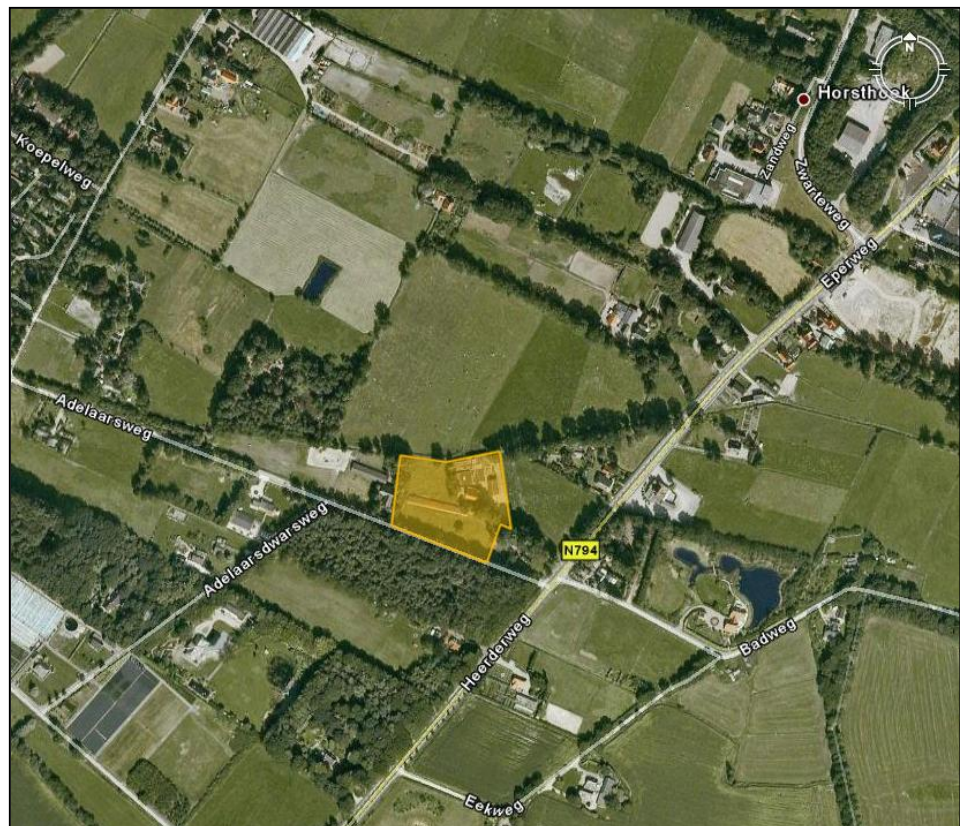
In opdracht van Horster Vastgoed b.v. heeft EcoGroen Advies BV een natuurtoets uitgevoerd ten behoeve van de voorgenomen herinrichting van een locatie aan de Adelaarsweg te Epe. Het betreft een actualisatie van de in 2010 uitgevoerde natuurtoets op deze locatie (Lindenholz 2010).

De Flora- en faunawet, Natuurbeschermingswet 1998 en het EHS-beleid verplichten vooraf te toetsen of ruimtelijke ingrepen of activiteiten niet conflicteren met aanwezige beschermde plant- en diersoorten en habitats. In het voorliggende onderzoek vindt, ten behoeve van de onderbouwing van de ruimtelijke planvorming, een toetsing plaats aan de Flora- en faunawet en gebiedsgerichte natuurbescherming. Een toelichting op de genoemde wetgeving is gegeven in bijlage I.

1.2 Situatie

De onderzoekslocatie bevindt zich buiten de bebouwde kom van Epe aan de Adelaarsweg (zie figuur 1). Het plangebied bestaat uit bebouwing, weiland, groenstructuren en verharding. Aan de noordzijde van het plangebied loopt de Molenbeek. In het plangebied zelf is geen oppervlaktewater aanwezig.

De voorgenomen plannen bestaan uit de realisatie van geschakelde woonhuizen met tuin. Ten behoeve van de voorgenomen plannen wordt de huidige bebouwing gesloopt en wordt een deel van de bomen en andere groenstructuren verwijderd. Er worden geen werkzaamheden in de Molenbeek uitgevoerd.

Figuur 1: Kaart met de ligging van het plangebied (binnen de gele belijning) (Bron kaartondergrond: Google Earth).

1.3 Algemene opzet en werkwijze

De voorliggende quickscan natuurtoets is gebaseerd op actualiserend locatiebezoek in 2013, de gegevens uit het onderzoek in 2010 (Lindenholz 2010), bekende verspreidingsgegevens (zie hoofdstuk 4 Geraadpleegde bronnen) en ecologische principes. Uit de verzamelde informatie volgt een korte beschrijving van de verwachte effecten van de ruimtelijke ingreep op beschermde gebieden (hoofdstuk 2) en soorten (hoofdstuk 3). Daarnaast is beschreven welke mitigerende (verzachtende of inpassings-) maatregelen eventueel nodig zijn om overtreding van de Flora- en faunawet te kunnen voorkomen en of aanvullend onderzoek ten aanzien van beschermde soorten en/of gebieden nodig is.

2 GEBIEDSGERICHTE NATUURBESCHERMING

2.1 Natuurbeschermingswet 1998

In de Natuurbeschermingswet 1998 is de bescherming van Vogel- en Habitatrichtlijngebieden (Natura 2000-gebieden) en Beschermde Natuurmonumenten ondergebracht. Bij ingrepen of activiteiten in of in de nabijheid van deze gebieden dient beoordeeld te worden of significant negatieve effecten kunnen optreden op de aangewezen waarden en instandhoudingsdoelen van deze gebieden.

Natura 2000-gebied Veluwe

Natura 2000-gebied Veluwe is gelegen ten oosten van het plangebied op een afstand van ruim 600 meter. De Veluwe kwalificeert zich zowel onder de Vogel- als onder de Habitatrichtlijn. Tussen het plangebied en de Veluwe ligt ondermeer verspreid liggende woningen, een camping en een bosgebied.

Habitatrichtlijngebied

Onder de Habitatrichtlijn is de Veluwe aangemeld voor diverse habitattypen (zie tabel 1). Daarnaast zijn voor diverse soorten instandhoudingsdoelen opgesteld, te weten Vliegend hert, Beekprik, Rivierdonderpad, Gevlekte witsnuitlibel, Meervleermuis, Kamsalamander en Drijvende waterweegbree.

Geen van de genoemde soorten en habitattypen zijn aangetroffen in het plangebied. Gezien de habitateisen van genoemde soorten en habitattypen en de terreingesteldheid van het plangebied zijn deze binnen en nabij het plangebied ook niet te verwachten. Er zijn dan ook geen negatieve effecten op de instandhoudingsdoelen van de Habitatrichtlijn te verwachten als gevolg van de voorgenomen plannen.

Tabel 1: Habitattypen waarvoor de 'Veluwe' is aangemeld (Min van EZ).

Code	Habitatype	Code	Habitatype
H2310	Stuifzandheiden met struikheide	H6230	Heischrale graslanden*
H2320	Binnenlandse kraaiheidebegroeiingen	H6410	Blauwgraslanden
H2330	Zandverstuivingen	H7110B	Actieve hoogvenen*
H3130	Zwakgebufferde vennen	H7150	Pioniervegetaties met snavelbiezen
H3160	Zure vennen	H9120	Beuken-eikenbossen met hulst
H3260A	Beken en rivieren met waterplanten	H9160A	Eiken-haagbeukbossen
H4010A	Vochtige heiden	H9190	Oude eikenbossen
H4030	Droge heiden	H91E0C	Vochtige alluviale bossen*
H5130	Jeneverbesstruwelen		

*prioritaire habitatype

Vogelrichtlijngebied

Als Vogelrichtlijngebied is de Veluwe aangewezen voor tien broedvogelsoorten (Wespendief, Nachtzwaluw, IJsvogel, Draaihals, Zwarte specht, Boomleeuwerik, Duinpieper, Roodborsttapuit, Tapuit en Grauwe klauwier). Op de soortkaarten van Atlas Gelderland is aangegeven waar geschikt leefgebied van genoemde vogelsoorten aanwezig is, ook buiten de begrenzing van het Natura 2000-gebied. Uit deze kaarten blijkt dat het plangebied onderdeel uitmaakt van leefgebied voor Wespendief en de Molenbeek leefgebied vormt voor IJsvogel. De overige kwalificerende soorten worden gezien bekende verspreidingsgegevens en aanwezig habitat niet verwacht in het plangebied.

Tijdens het veldonderzoek zijn (van Wespendief en IJsvogel) geen vaste rust- of verblijfplaatsen aangetroffen in en in de nabijheid van het plangebied. In de huidige situatie en ook in de (vergelijkbare) toekomstige situatie vormt het plangebied wegens bebouwing en menselijk verstoring geen essentieel leefgebied voor beide soorten en wordt de draagkracht van het Natura 2000-gebied door de geplande ontwikkeling niet aangetast of verminderd. Zodoende is als gevolg van de beoogde plannen geen negatieve invloed te verwachten op de

instandhoudingsdoelen en populaties van IJsvogel en Wespandief.

Beschermd Natuurmonument

Dichtstbijzijnde Beschermd Natuurmonument is Buitenplaats Vosbergen, gelegen op een afstand van circa 3.800 meter ten noordwesten van de bebouwde kom van Heerde. Gezien de afstand en de tussenliggende barrières zijn geen negatieve effecten op dit Beschermd Natuurmonument te verwachten.

2.2 Ecologische Hoofdstructuur

De bescherming van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) is vastgelegd in het 'Besluit Algemene regels ruimtelijke ordening'. Voor nieuwe ontwikkelingen binnen de groene contouren van de EHS geldt een 'nee, tenzij'-afweging. Dit houdt kortweg in dat significante aantasting van de wezenlijke kenmerken en waarden van de EHS niet toegestaan is, tenzij er sprake is van het ontbreken van reële alternatieven en redenen bestaan van groot openbaar belang. Wanneer niet teruggevallen kan worden op het tenzij-gedeelte van het beschermingskader, zal aangetoond moeten worden dat de plannen de wezenlijke kenmerken en waarden van de EHS niet significant aantasten.

Ecologische Hoofdstructuur in Gelderland

In de provincie Gelderland bestaat de EHS uit drie onderdelen: EHS-Natuur, EHS-verweven en ecologische verbindingzones. Soorten die zijn gebonden aan grotere natuurgebieden vinden vooral een plek in EHS-natuur. EHS-verweven is van belang voor soorten die in gebieden leven waarin natuurelementen verweven zijn met agrarisch gebruik van het landschap. Met de ecologische verbindingzones neemt de versnippering van de natuur af en ontstaan meer migratiemogelijkheden voor planten en dieren.

Plangebied ten opzichte van de EHS

Op de kaart in bijlage II is te zien dat het plangebied grenst aan een gebied dat is aangemerkt als EHS-natuur. Het betreft hier de Molenbeek, welke langs de noordzijde van het plangebied stroomt. Daarnaast is het bosgebied aan de overzijde van de Adelaarsweg aangemerkt als EHS-verweven.

Er vinden geen werkzaamheden plaats in de EHS-natuur (Molenbeek). Zodoende zijn directe effecten zoals areaalverlies hier niet aan de orde. Ervan uitgaande dat er grondwaterneutraal wordt gebouwd zijn geen negatieve effecten op de Molenbeek te verwachten. Tijdens de bouwfase is mogelijk wel sprake van tijdelijke verstoring voor met name broedvogels. In het kader van de Flora- en faunawet dient hier al rekening mee te worden gehouden (zie §3.5), zodat aanvullende maatregelen in het kader van gebiedsbescherming niet noodzakelijk zijn.

Daarnaast ligt tussen het onderzoeksgebied en EHS-verweven (bosgebied) een verharde weg. Door het gebruik van deze weg door onder andere gemotoriseerd verkeer is – met name in de eerste circa 20 meter - reeds sprake van verstoring. Extra negatieve effecten als gevolg van de beoogde plannen zijn gezien de reeds aanwezige verstoring van verkeer op de tussenliggende weg, niet te verwachten. Negatieve effecten op de wezenlijke kenmerken en waarden van dit gebied zullen daardoor naar verwachting afwezig blijven.

Mogelijk vindt na ingebruikname van de woonhuizen wel een toename van recreatieve uitloop plaats. Aangezien recreanten veelal bestaande paden gebruiken, waar - door bestaand gebruik - reeds sprake is van verstoring, wordt verwacht dat als gevolg van een mogelijke toename van recreatie geen aantasting plaatsvindt van de wezenlijke kenmerken en waarden van de EHS.

Wanneer wel werkzaamheden plaatsvinden in de EHS, is het van belang na te gaan of deze werkzaamheden negatieve effecten hebben op de EHS. Door het uitvoeren van een EHS-toets wordt dan beoordeeld of het voorgenomen plan in strijd is met het beleid van de EHS.

2.3 Overige natuurgebieden

Buiten de bescherming van de Natuurbeschermingswet en de Ecologische Hoofdstructuur bevinden zich ook natuurgebieden beschermd middels provinciaal beleid, veelal beschreven in Omgevingsplannen of Streekplannen. In dit provinciale beleid is de bescherming van bijvoorbeeld ganzenfoerageergebied en weidevogelgebied uitgewerkt.

Volgens de digitale kaarten van Atlas Gelderland zijn er in en in de directe omgeving van het plangebied geen specifieke natuurwaarden buiten de EHS aanwezig. Negatieve effecten op dergelijke gebieden zijn als gevolg van de beoogde maatregelen dan ook niet aan de orde.

3 FLORA EN FAUNA VAN HET ONDERZOEKSGBIED

3.1 Inleiding

De Flora- en faunawet (Ff-wet) verplicht om bij ruimtelijke ingrepen of andere nieuwe activiteiten, na te gaan of er negatieve effecten kunnen optreden op exemplaren of het leefgebied van beschermde plant- en diersoorten. Optredende negatieve effecten dienen zo veel mogelijk vermeden of geminimaliseerd te worden. Voor schade aan strikt beschermde soorten kan het noodzakelijk zijn om een ontheffing aan te vragen bij de Dienst Regelingen van het Ministerie van Economische Zaken en bovendien compensatie te realiseren voor verlies van leefgebied of groei- of verblijfplaatsen.

Onderzoeksmethodiek

Voorliggende ecologische beoordeling is voor een belangrijk deel gebaseerd op een locatiebezoek op 25 november 2013 en het onderzoek uit 2010, waaronder vier gerichte vleermuisbezoeken (Lindenholz 2010). Tijdens het locatiebezoek in 2013 is het gehele plangebied door één persoon onderzocht en is aandacht besteed aan de beschermde soorten binnen de Flora- en faunawet en vooral aan de juridisch zwaar beschermde soorten (Ff-wet tabel 2 en 3) en aan bedreigde (Rode Lijst) soorten. Speciale aandacht is daarbij uitgegaan naar de soortgroepen zoogdieren en broedvogels. Relevante soorten uit overige soortgroepen zijn eveneens meegenomen. In combinatie met de terreingesteldheid, bekende verspreidingsgegevens (zie Hoofdstuk 4 Geraadpleegde bronnen) en 'expert judgement' is vervolgens een uitspraak gedaan over mogelijk aanwezige beschermde soorten.

In onderstaande paragrafen worden de onderzochte soortengroepen beschreven die in het plangebied en de directe omgeving zijn aangetroffen en te verwachten. De relevante soorten worden hierbij kort toegelicht.

3.2 Flora

In het plangebied zijn plantensoorten aangetroffen die kenmerkend zijn voor voedselrijke en enigszins vochtige omstandigheden. Aangetroffen soorten zijn onder andere Grote brandnetel, Zevenblad, Gewone paardenbloem, Ridderzuring en Zachte ooievaarsbek. Daarnaast zijn in de opgaande groenstructuren soorten aangetroffen als Gewone vlier, Hazelaar, Esdoorn (spec.) en Zwarte els.

Tijdens het veldbezoek zijn geen beschermde plantensoorten aangetroffen. Deze worden gezien het ontbreken van geschikte biotopen ook niet verwacht in het plangebied. Het nemen van vervolgstappen, zoals het nemen van mitigerende maatregelen, is hier ten aanzien van flora dan ook niet aan de orde.

3.3 Vleermuizen

Alle vleermuizen zijn opgenomen in Bijlage IV van de Habitatrichtlijn en tabel 3 van de Flora- en faunawet en daardoor strikt beschermd.

Vaste verblijfplaatsen

Verblijfplaatsen bevinden zich in donkere en voor vleermuizen bereikbare ruimten in bijvoorbeeld bomen, huizen en kelders.

Tijdens het nachtelijk vleermuizenonderzoek in 2010 is in het woonhuis een vaste verblijfplaats van circa 12 exemplaren Gewone dwergvleermuizen aangetroffen (zie figuur 2). Omdat hier geen baltende exemplaren zijn waargenomen, betrof het vermoedelijk een

(na)zomerverblijfplaats¹. Verwacht werd dat deze locatie ook door een kleine groep vleermuizen als winterverblijfplaats wordt gebruikt. In de overige bebouwing worden vanwege het ontbreken van geschikte invliegopeningen, ruimten en sporen geen vaste verblijfplaatsen van vleermuizen verwacht.

Ook in de bomen zijn geen holten, spleten, scheuren of loszittend bast aangetroffen die kunnen dienen als (ingang naar een) vaste verblijfplaats voor vleermuizen. Het voorkomen van verblijfplaatsen van boombewonende vleermuizen kan daarom worden uitgesloten in het plangebied.

Houdbaarheid vleermuizenonderzoek + vervolgstappen

Vanwege het mobiele karakter van vleermuizen² kunnen gegevens relatief snel gedateerd raken. In de soortenstandaard³ van Gewone dwergvleermuis wordt het volgende gezegd over de houdbaarheid van onderzoeksgegevens: *'Onderzoeksgegevens mogen maximaal 3 jaar oud zijn in gebieden waar weinig of geen ruimtelijke of kwalitatieve veranderingen zijn opgetreden in de afgelopen drie jaar'* (Ministerie van EL&I 2011a). Dit betekent dat de verzamelde gegevens uit 2010 niet meer actueel zijn en geactualiseerd dienen te worden voordat begonnen kan worden met het slopen van het woonhuis (vier bezoeken verspreid over het jaar; 2 in half mei-half juli en 2 in augustus-september).

Afhankelijk van de resultaten van het actualiserend vleermuizenonderzoek kan het noodzakelijk zijn om vervolgstappen te nemen zoals het aanvragen van een ontheffing en het nemen van mitigerende maatregelen om schade aan vleermuizen te voorkomen. Daarbij valt te denken aan het uitvoeren van de sloopwerkzaamheden buiten de meest kwetsbare voortplantings- en overwinteringsperiode en het vooraf ongeschikt maken van de bebouwing voor vleermuizen. Doorgaans is oktober de meest geschikte periode om deze werkzaamheden uit te voeren. Verder kan het ook noodzakelijk zijn om vervangende verblijfplaatsen te realiseren in de nieuwbouw.

Figuur 2 Invlieglocaties Gewone dwergvleermuizen (Lindenholz 2010).

¹ Van een (na)zomerverblijfplaats is sprake als in een object (in dit geval een woning) één of meerdere vleermuizen (overdag) verblijven en de verblijfplaats geen kraam-, of paarfunctie heeft.

² Het gebruik van een gebouw door vleermuizen en per jaar en zelfs binnen een seizoen verschillen. Zo is het goed mogelijk dat het woonhuis inmiddels toch ook een functie heeft als kraamverblijfplaats voor vleermuizen.

³ Voor 23 (in de Flora- en faunawet) strikt beschermde soorten is door het voormalige Ministerie van EL&I en het huidige ministerie van EZ een soortenstandaard opgesteld. In deze soortenstandaards staat ecologische informatie over de betreffende soort en zijn leefomgeving. Verder zijn de wettelijke regels en hun toepassingen opgenomen en wordt de wijze van onderzoek en de te nemen mitigerende maatregelen bij veel voorkomende activiteiten beschreven. Bij de beoordeling van ontheffingaanvragen kan de toetsende instantie (Dienst Regelingen) deze soortenstandaards als uitgangspunt nemen.

Vliegroutes

Van veel vleermuissoorten is bekend dat zij gedurende lange tijd gebruik kunnen maken van dezelfde structuren voor de oriëntatie en daarlangs van hun verblijfplaats naar de foerageergebieden trekken. Vanwege dit traditiegetrouwe gedrag van vleermuizen vormen bepaalde lijnvormige structuren (bijvoorbeeld rijen woningen, watergangen en singels) een belangrijk onderdeel van een vliegroute. Wanneer alternatieve structuren ontbreken zijn dergelijke structuren 'onmisbaar' en zodoende beschermd.

Tijdens de nachtelijke onderzoeken in 2010 zijn vliegroutes van Laatvlieger aangetroffen in de omgeving van het plangebied (Lindenholz 2010). De voorgenomen plannen geven echter geen aanleiding schade te veronderstellen aan deze of andere vliegroutes van vleermuizen. De betreffende structuren blijven behouden. Daarnaast worden in het plangebied zelf geen lijnvormige structuren verwijderd die van belang kunnen zijn als vliegroute.

Foerageergebied

In het plangebied en directe omgeving zijn tijdens de nachtelijke bezoeken enkele foeragerende vleermuizen (Gewone dwergvleermuis en Baardvleermuis) waargenomen langs bomen en bosranden.

Foerageergebied van vleermuizen geniet binnen de Flora- en faunawetgeving geen juridische bescherming, tenzij het onmisbaar is voor het voortbestaan van een populatie. Ten behoeve van de voorgenomen plannen worden mogelijk enkele bomen verwijderd. Dit betreft echter geen essentieel foerageergebied van vleermuizen. Daarnaast blijft het plangebied na herinrichting geschikt als foerageergebied voor vleermuizen. Bovendien zijn ook in de omgeving van het plangebied geschikte (alternatieve) foerageergebieden voorhanden.

Aanbeveling

Aangeraden wordt bij het gebruik (en tijdens uitvoering van de voorgenomen werkzaamheden) en aanbrengen van kunstlicht rekening te houden met de mogelijke aanwezigheid van vleermuizen. Sommige vleermuissoorten zijn (met name in de avond) gevoelig voor verstoring door kunstlicht rond verblijfplaatsen, vliegroutes en foerageergebieden. Door ervoor te zorgen dat het eventueel te gebruiken en aan te brengen kunstlicht niet uitstraalt naar de omgeving, kan hiermee rekening worden gehouden..

3.4 Grondgebonden zoogdieren

In het plangebied en de directe omgeving is een aantal vaste verblijfplaatsen van laag beschermde, kleine grondgebonden zoogdiersoorten te verwachten c.q. vastgesteld, namelijk van Bosmuis, Rosse woelmuis, Tweekleurige bosspitsmuis, Mol en Egel. Ook het voorkomen van de niet beschermde Huismuis en Bruine rat is te verwachten. Sporen die duiden op de aanwezigheid van juridisch zwaar beschermde grondgebonden zoogdiersoorten zoals Eekhoorn, Boommarter, Steenmarter en Das zijn niet aangetroffen. Op basis van terreinkenmerken zijn deze ook niet te verwachten binnen de invloedssfeer van de plannen.

Bij de sloop- en bouwwerkzaamheden kunnen exemplaren en verblijfplaatsen van enkele laag beschermde zoogdieren verloren gaan. Voor laag beschermde kleine zoogdieren geldt automatisch vrijstelling van de verbodsartikelen uit de Flora- en faunawet, waardoor het nemen van vervolgstappen voor deze zoogdieren niet aan de orde is.

3.5 Broedvogels

Er is geen systematische broedvogelinventarisatie uitgevoerd. Tijdens het veldonderzoek is met name gekeken naar de aanwezigheid van broedvogels met jaarrond beschermde nestplaatsen. Daarnaast is op basis van biotoopeisen, terreinkenmerken, expert judgement en bekende ecologische principes beoordeeld welke soorten aanwezig kunnen zijn.

Broedvogels met jaarrond beschermde nesten

Onder jaarrond beschermde nesten van broedvogels wordt verstaan: in functie zijnde nesten van de Ooievaar, Boomvalk, Buizerd, Havik, Ransuil, Roek, Wespandief, Zwarte wouw,

Slechtvalk, Sperwer, Steenuil, Kerkuil, Oehoe, Gierzwaluw, Grote gele kwikstaart en Huismus. Voor sommige andere soorten geldt dat de nesten jaarrond beschermd zijn als zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen.

Als jaarrond beschermde nesten worden aangetroffen en niet kunnen worden ontzien dient een omgevingscheck te worden uitgevoerd. Een deskundige moet vaststellen of er voor de soort een vervangende nestlocatie te vinden is in de omgeving. Als dat niet het geval is, dient er voor zover mogelijk een alternatief nest of alternatieve nestlocatie te worden aangeboden. De mogelijkheden tot het verkrijgen van ontheffing voor schade aan in gebruik zijnde nesten van vogels zijn zeer beperkt.

In het plangebied zijn van Huismus een jaarrond beschermde nesten bekend en is van Kerkuil een braakbal aangetroffen. Aanwijzingen voor de aanwezigheid (van nestlocaties) van de andere broedvogels zijn niet aangetroffen en worden ook niet verwacht.

Huisumus

Tijdens het onderzoek in 2010 zijn in het woonhuis twee broedparen van Huismus aangetroffen. Tijdens het actualiserend veldbezoek in 2013 zijn geen Huismussen waargenomen, maar het moment van onderzoek (eind november) valt buiten de optimale onderzoeksperiode. Op basis hiervan kan dan ook niet worden uitgesloten dat geen Huismussen meer aanwezig zijn. Omdat ook voor Huismus wordt gesteld dat onderzoeksgegevens niet ouder mogen zijn dan 3 jaar (Ministerie van EI&I 2011b), is ook voor deze soort actualiserend onderzoek nodig in de daarvoor geëigende periode (periode 1 april-15 mei) in 2014.

Afhankelijk van de uitkomsten van het actualiserend huismussenonderzoek kan het noodzakelijk zijn om de bebouwing buiten de broedtijd (begin september t/m eind februari) te slopen en vervangende nestgelegenheid aan te bieden. In bijlage III zijn enkele voorbeelden van vervangende voorzieningen uiteengezet.

Kerkuil

In de voormalige varkensschuur is één verse braakbal van Kerkuil aangetroffen. Hoogst waarschijnlijk afkomstig van een incidentele bezoeker. Aanwijzingen voor de aanwezigheid van een nestlocatie of andere verblijfplaats zijn niet aangetroffen. De varkensschuur en het plangebied maken zodoende geen (belangrijk) onderdeel uit van leefgebied van de soort. Het nemen van vervolgstappen voor Kerkuil is in deze situatie dan ook niet nodig.

Algemene broedvogels

In de aanwezige groenstructuren en bebouwing zijn de meer algemene broedvogelsoorten als Koolmees, Merel, Heggenmus, Spreeuw en Witte kwikstaart broedend te verwachten. Langs de Molenbeek is een soort als Wilde eend broedend te verwachten.

Het is veelal niet mogelijk ontheffing te verkrijgen voor verbodsbepalingen die gelden voor broedvogels. Er mogen daarom geen activiteiten worden ondernomen op locaties waar nesten of andere vaste rust- of verblijfplaatsen van de vogels aanwezig zijn. Werkzaamheden die broedbiotopen van vogels verstoren of beschadigen dienen buiten het broedseizoen van de aanwezige vogels te worden gestart. De broedperiode verschilt per soort en soms ook per jaar. In het kader van de Flora- en faunawet wordt voor het broedseizoen geen standaardperiode gehanteerd. Van belang is of een broedgeval wordt verstoord, ongeacht de datum. Voor de meeste soorten kan de periode tussen half maart en half juli worden aangehouden als broedseizoen.

3.6 Amfibieën en vissen

Amfibieën

In het plangebied is geen permanent oppervlaktewater aanwezig; voortplanting van amfibieën kan daarmee worden uitgesloten. Voortplanting van amfibieën is echter wel te verwachten in de Molenbeek, die grenst aan de noordzijde van het plangebied. In strooisellaag en ruigte in het plangebied is wel geschikt overwinteringsbiotoop aanwezig voor enkele algemene en laag

beschermde (Ff-wet tabel 1) amfibieën zoals Bruine kikker, Gewone pad en Kleine watersalamander. Geschikt leefgebied voor zwaar beschermde soorten als Poelkikker, Heikikker, Rugstreepad en Kamsalamander (Ff-wet tabel 3) ontbreekt. Gezien de bekende verspreidingsgegevens worden deze soorten niet (overwinterend) verwacht in het plangebied.

Voor soorten van tabel 1 geldt in deze situatie automatisch vrijstelling van de verbodsartikelen van de Flora- en faunawet. Het nemen van vervolgstappen is hier voor amfibieën niet aan de orde.

Vissen

Vanwege de afwezigheid van permanent oppervlaktewater in het plangebied kan het voorkomen van vissen worden uitgesloten. In de Molenbeek, stromend langs de noordzijde van het plangebied, kan het voorkomen van beschermde vissen niet worden uitgesloten. Binnen de beoogde plannen worden echter geen werkzaamheden in de Molenbeek uitgevoerd. Zodoende is het nemen van vervolgstappen in deze situatie voor vissen niet nodig.

3.7 Overige soorten

Gezien de terreingesteldheid van het onderzoeksgebied en bekende verspreidingsgegevens kan worden geconcludeerd dat er geen reptielen, beschermde dagvlinders, libellen, mieren kevers en weekdieren aanwezig en te verwachten zijn. Eventuele vervolgstappen voor deze soortgroepen zijn niet aan de orde.

4 GERAADPLEEGDE BRONNEN

- Bekker J.P, P. Twisk en A. Diepenbeek (2010). Veldgids Europese zoogdieren. Uitgegeven door de KNNV en VZZ.
- Broekhuizen S., B. Hoekstra, V. van Laar, C. Smeenk & J.B.M. Thissen (1992). Atlas van de Nederlandse zoogdieren. KNNV Uitgeverij, Utrecht.
- Heusden W.R.M. van & S.J. Vreugdenhil (2008). Handreiking Flora- en faunawet. Voor werkzaamheden en activiteiten in het kader van bestendig gebruik, bestendig beheer en onderhoud en ruimtelijke inrichting en ontwikkeling. Concept, Versie 1.1. Dienst Landelijk Gebied, Ministerie van LNV.
- Kessel N. van & J. Kranenbarg (2012). Vissenatlas Gelderland. Ecologie en verspreiding van zoetwatervissen in Gelderland. Uitgeverij Profiel, Bedum.
- Lindenholz J.G. (2010). Natuurtoets Adelaarsweg, Epe. Inventarisatie en beoordeling van natuurwaarden in het kader van natuurwet- en regelgeving. Rapport 10-082. EcoGroen Advies, Zwolle.
- Ministerie van LNV (2004). Besluit van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit TRCJZ/2004/5727, houdende vaststelling van Rode Lijsten flora en fauna.
- Ministerie van LNV (2009). Besluit van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit van 28 augustus 2009, 25344, houdende vaststelling van geactualiseerde Rode lijsten flora en fauna.
- Ministerie van EL&I (2011a). Soortenstandaard Gewone dwergvleermuis – *Pipistrellus pipistrellus*. Dienst Regelingen.
- Ministerie van EL&I (2011b). Soortenstandaard Huismus – *Passer domesticus*. Dienst Regelingen.
- Ministerie van EZ. Natura 2000-gebieden. (www.synbiosys.alterra.nl/natura2000).
- Profielen Vogels (2008a). Wespandief (*Pernis apivorus*) (A072). Versie 1 september 2008.
- Profielen Vogels (2008b). IJsvogel (*Alcedo atthis*) (A229). Versie 1 september 2008.
- Provincie Gelderland, Atlas Gelderland
([http://ags.prvgld.nl/GLD.Atlas/\(S\(gbd53b45xtbdz055df1ppl55\)\)/Default.aspx?applicatie=AtlasGelderland](http://ags.prvgld.nl/GLD.Atlas/(S(gbd53b45xtbdz055df1ppl55))/Default.aspx?applicatie=AtlasGelderland)).
- RAVON, Reptielen Amfibieën Vissen Onderzoek Nederland. (www.ravon.nl).
- Smit, J.T. & R.F.M. Krekels (2008). Vliegend hert op de Veluwe; Beschermingsplan 2009-2013. – EIS-Nederland en Bureau Natuurbalans-Limes Divergens, Leiden – Nijmegen.
- Waarneming.nl (website met soortenwaarnemingen in Nederland).

BIJLAGEN

BIJLAGE I: WETTELIJK KADER

Flora- en faunawet

Inleiding

Sinds 1 april 2002 is de Flora- en faunawet van kracht. Onder de Flora- en faunawet zijn ongeveer 500 soorten in Nederland aangewezen als beschermde dier- of plantensoort. De doelstelling van de wet is de bescherming en het behoud van de gunstige staat van instandhouding van in het wild levende plant- en diersoorten. Het uitgangspunt van de wet is 'nee, tenzij'. Dit betekent dat activiteiten met een schadelijk effect op beschermde soorten in principe verboden zijn.

De Flora- en faunawet kent een groot aantal verbodsbepalingen die samenhangen met ruimtelijke ingrepen, plannen en projecten. Zo is het verboden beschermde inheemse planten te plukken of te beschadigen en geldt voor beschermde dieren een verbod op het doden, verwonden en opzettelijk verontrusten. Ook is het verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van beschermde inheemse dieren te beschadigen of te verstoren of eieren te rapen of te vernielen. De verbodsbepalingen betreffende planten op hun groeiplaats zijn opgenomen in artikel 8. De verbodsbepalingen betreffende dieren in hun natuurlijke leefomgeving zijn vermeld in artikel 9 tot en met 12.

Van het verbod op schadelijke handelingen ('nee') kan onder voorwaarden ('tenzij') worden afgeweken, met een ontheffing of vrijstelling. Het verlenen hiervan is de bevoegdheid van de minister van Economische Zaken (EZ), of, in geval van beheer en schadebestrijding, van gedeputeerde staten van de provincies.

Beschermde dier- en plantensoorten

Beschermde inheemse planten- en diersoorten zijn bij algemene maatregel van bestuur aangewezen. Het zijn soorten die van nature in Nederland voorkomen en die in hun voortbestaan worden bedreigd of het gevaar lopen in hun voortbestaan te worden bedreigd. Ook zijn soorten aangewezen die niet noodzakelijkerwijs in hun voortbestaan worden bedreigd, maar wel bescherming genieten ter voorkoming van overmatige benutting.

De volgende diersoorten zijn beschermd volgens de Flora- en faunawet:

- 1) Alle van nature in Nederland voorkomende soorten *zoogdieren*, met uitzondering van gedomesticeerde dieren en met uitzondering van de zwarte rat, de bruine rat en de huismuis;
- 2) Alle van nature op het Europese grondgebied van de Lidstaten van de Europese Unie voorkomende soorten *vogels* met uitzondering van gedomesticeerde vogels;
- 3) Alle van nature in Nederland voorkomende soorten *amfibieën en reptielen*;
- 4) Alle van nature in Nederland voorkomende soorten *vissen*, met uitzondering van de soorten waarop de Visserijwet 1963 van toepassing is;
- 5) Een aantal ongewervelden (o.a. *insecten, libellen en kevers*) die in hun voortbestaan bedreigd zijn of het gevaar lopen in hun voortbestaan te worden bedreigd.

Er zijn drie beschermingsregimes van kracht, mede afhankelijk van de zeldzaamheid van de soort en de status in Europese richtlijnen. Van licht naar zwaar beschermd zijn de soorten opgenomen op Tabel 1, 2 of 3. Voor vogels gelden specifieke eisen, met name tijdens het broedseizoen. Bij ruimtelijke ingrepen geldt automatisch vrijstelling voor soorten van Tabel 1 waardoor de meeste aandacht gevraagd is voor soorten van Tabel 2/3 en voor vogels.

Wijze van toetsing en beoordeling

Gaat u een ruimtelijke ingreep uitvoeren, zijn beschermde soorten aanwezig en is er sprake van overtreding van een verbodsbepaling uit de Flora- en faunawet, dan dient u een ontheffingsaanvraag in te dienen bij Dienst Regelingen. Hierbij worden de volgende vragen gesteld:

- In welke mate wordt de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats aangetast?
- Is er een bij wet genoemd belang? (behalve bij Tabel 2-soorten)
- Is er een andere bevredigende oplossing? (behalve bij Tabel 2-soorten)
- Komt de gunstige staat van instandhouding niet in gevaar?

Dienst Regelingen beoordeelt of het bij wet genoemd belang zwaarder weegt dan het overtreden van de verbodsbepaling(en). Voor Tabel 2-soorten gelden minder zware eisen en kan een door het ministerie goedgekeurde gedragscode ook uitkomst bieden. De gedragscode moet wel van toepassing zijn op uw activiteit en u moet kunnen aantonen dat u precies zo werkt als in de gedragscode staat. Voor Bijlage 1-soorten uit Tabel 3 krijgt u alleen ontheffing wanneer sprake is van een bij wet genoemd belang. Bij een ruimtelijke ingreep betreft het meestal één van de onderstaande vier belangen:

- Bescherming van flora en fauna (b)
- Volksgezondheid of openbare veiligheid (d)

- Dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor het milieu wezenlijke gunstige effecten (e)
- Uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling (j)

Voor vogels en soorten van bijlage IV van de Habitatrichtlijn geldt dat u alleen ontheffing kunt krijgen op grond van een bij wet genoemd belang uit respectievelijk de Vogelrichtlijn⁴ en de Habitatrichtlijn.

Rode lijsten

Los van de Flora- en faunawet heeft de toenmalige Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit ter uitvoering van de bepalingen in artikelen 1 en 3 van het Verdrag van Bern een aantal Rode Lijsten voor bedreigde en kwetsbare soorten dieren en planten gepubliceerd⁵. Voor soorten van de Rode Lijsten heeft de overheid zich verplicht onderzoek en werkzaamheden te bevorderen die nodig zijn voor bescherming en beheer. Het voorkomen van een soort op de Rode Lijst heeft geen wettelijke beschermingsstatus tot gevolg. Opname op de Rode Lijst zegt alleen iets over de zeldzaamheid en populatieontwikkelingen van de betreffende soorten.

Natuurbeschermingswet 1998

Op 1 oktober 2005 is de gewijzigde Natuurbeschermingswet 1998 in werking getreden. De Natuurbeschermingswet heeft betrekking op Natura 2000 gebieden in Nederland en verankert een deel van de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn in de nationale wetgeving. Natura 2000 bestaat uit een netwerk van Europese natuurgebieden. Het vormt de basis van het Europese natuurbeleid. Natura 2000 is gericht op de instandhouding en ontwikkeling van soorten en ecosystemen die voor Europa belangrijk zijn.

Nederland regelt aan de hand van een vergunningstelsel de zorgvuldige afweging rond projecten die gevolgen kunnen hebben voor Natura 2000-gebieden. Deze vergunningen worden verleend door de provincies of door de Minister van EZ. Daarnaast stelt Nederland voor al haar Natura 2000-gebieden beheerplannen op waarin de te beschermen waarden, de zogeheten instandhoudingdoelen, nader worden uitgewerkt in ruimte, tijd en omvang.

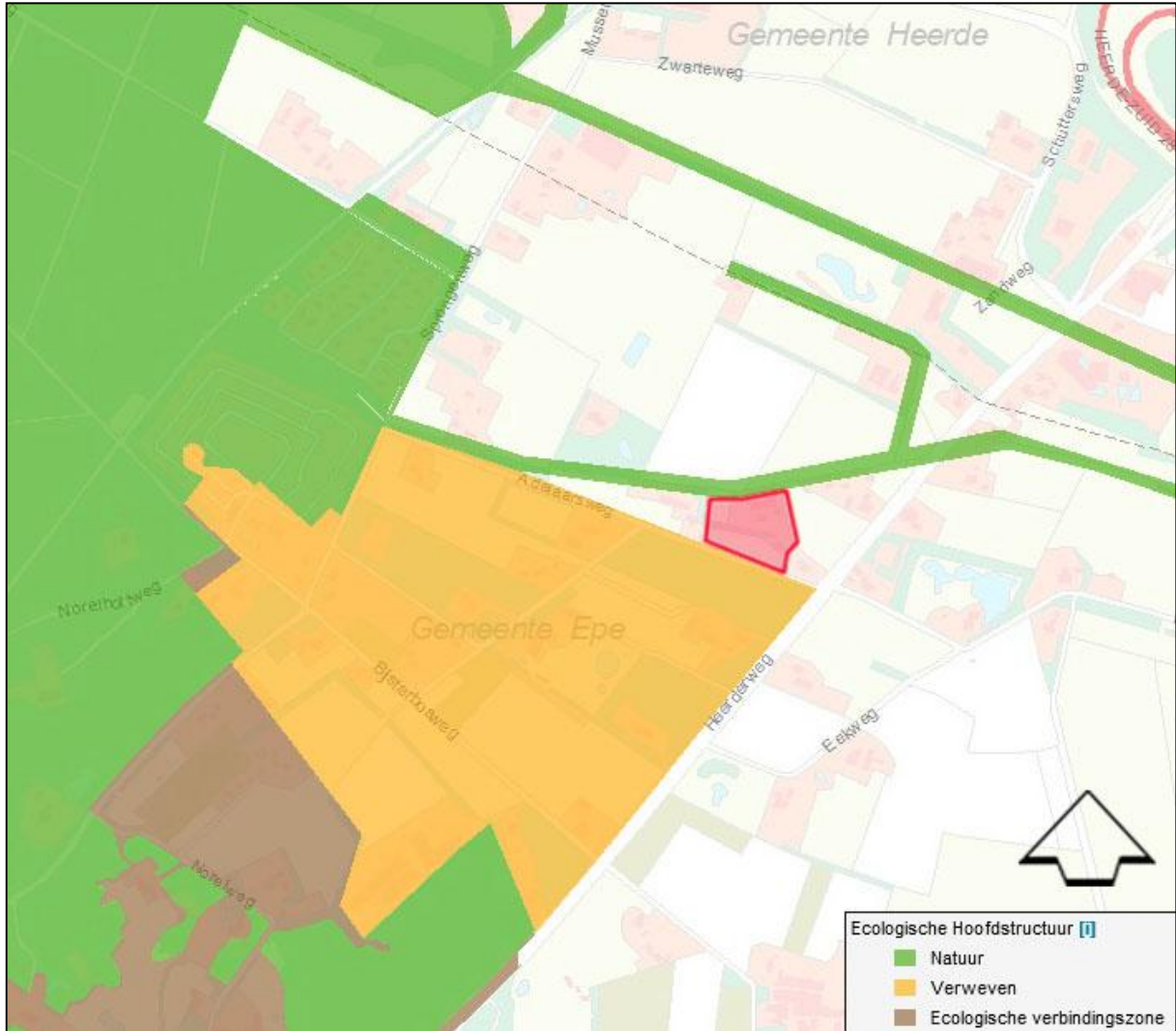
In voorgaand wettelijk kader zijn alleen de meest relevante onderdelen van de wetgeving vereenvoudigd weergegeven. Aan deze tekst kunnen derhalve geen rechten worden ontleend. Voor meer achtergronden en de oorspronkelijke wetsteksten kunt u terecht op www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/natuur en op www.drloket.nl.

⁴ In de Vogelrichtlijn worden alleen de belangen b en d én de veiligheid van het luchtverkeer (belang c) genoemd.

⁵ Besluit van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit van TRCJZ/2004/5727, houdende vaststelling van rode lijsten flora en fauna en Besluit van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit van 28 augustus 2009, 25344, houdende vaststelling van geactualiseerde Rode lijsten flora en fauna.

BIJLAGE II: LIGGING PLANGEBIED T.O.V. DE EHS

Op onderstaande kaart is de ligging van het plangebied (rode vlak) ten opzichte van de Ecologische Hoofdstructuur weergegeven (bron kaartondergrond: Atlas Gelderland).

BIJLAGE III: HUISVESTING HUISMUS

De achteruitgang van Huismus, waarvan de afgelopen decennia sprake was, lijkt te zijn gestopt. Hoewel het nog te vroeg is om te spreken van herstel, laat de soort in stedelijk gebied zelfs een lichte toename zien (http://www.vogelbescherming.nl/actueel/nieuws/nieuwsbericht/q/ne_id/1063). Wat niet wegneemt dat het van belang blijft huisvesting en leefgebied voor de soort te creëren. Hieronder zijn de drie belangrijkste mogelijkheden beschreven om nestgelegenheid voor Huismus te creëren. Tevens is een beschrijving gegeven voor het stimuleren van de voedselvoorziening van Huismus.

Huismussenpannen

Het bedrijf Waveka verkoopt speciale Huismussendakpannen en grote dakpanfabrikanten als Lafarge en Koramic kunnen door hen gemaakte dakpantypen op verzoek uitvoeren in een nestpan-variant voor Huismussen (ronde opening), hoewel dit niet voor alle typen kan.

Figuur 1: Mussendakpan (waveka.nl)

Vogelvide

De Vogelvide biedt Huismussen een veilige nestplek onder dakpannen. Het product kan worden aangebracht bij de onderste rij pannen op het dak, ter hoogte van de dakvoet. Simpel gezegd is het een prefab nestkast die over de gehele breedte van het dak kan worden aangebracht. De Vogelvide voldoet aan de eisen zoals gesteld in het Bouwbesluit. De Vogelvide kent een aantal geïntegreerde functies zoals:

- past onder vrijwel alle soorten pannen en alle soorten pannendaken;
- waarborgt een goede ventilatie van het dak;
- voorkomt dat vogels verder onder de pannen kruipen, zodat vervuiling wordt tegengegaan;
- duurzaam en eenvoudig, zowel in de professionele bouwwereld als door particulieren toe te passen.

Voor meer informatie wordt verwezen naar de website van de Vogelbescherming (www.vogelbescherming.nl) en Monier (www.monier.nl).

Figuur 2: Vogelvide (vogelbescherming.nl)

Mussenkasten en mussenflats

Deze houten of betonplex nestkasten zijn kant en klaar te koop, maar zijn ook eenvoudig zelf te (laten) maken. Ze zijn erg geschikt om onder oversteken en dakgoten te plaatsen. Ondanks het gebruik van duurzame materialen hebben deze kasten een beperkte levensduur en daarom verdient de vogelvide de voorkeur. Nestkasten worden onder andere geleverd door Vivara. Ze zijn in alle kleuren te verven.

Adressen voor nadere informatie: www.waveka.nl en www.vivara.nl

Stimuleren voedselvoorziening Huismus

Om ervoor te zorgen dat de omgeving een zo goed mogelijke voedselopbrengst voor Huismussen oplevert wordt geadviseerd om een zo soortenrijk mogelijke vegetatie te ontwikkelen. Elke plantensoort heeft een beperkte bloeitijd en trekt dan allerlei insecten. Als er gedurende langere tijd (Huisumus kan jongen hebben tussen begin april en half september) verschillende planten in bloei zijn zullen ook langere tijd allerlei insecten beschikbaar zijn. Daarnaast zijn struiken, heggen en klimop van belang om jaarrond beschutting te bieden.